

Sexagesima

Predikan på distans 2023-02-12

Kyrkoherde Sten Rydh, Evangelisk-lutherska kyrkan i Sverige.

Efter predikan finns en sammanställning om apostlarna (sid 5-6).

I Guds, Faderns + och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Bön. Käre himmelske Fader! Kom med din helige Ande och tala till oss genom ditt heliga ord. Gör ordet stort och dyrbart för våra hjärtan. Skänk oss trons gåva och uppehåll den till evigt liv. Genom Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. Amen.

Dagens ämne: *Guds ord*

Epistel: 2 Kor. 11:19-31 Evangelium: Luk. 8:4-15.

Predikotext: Matt. 10:2-15 (3:e årg.). *Jesus sänder ut de tolv apostlarna.*

Predikotexten (även vers 1 medtagen):

1 Jesus kallade till sig sina tolv lärjungar och gav dem makt att driva ut orena andar och att bota alla slags sjukdomar och krämpor. 2 Detta är namnen på de tolv apostlarna: först Simon som kallas Petrus och hans bror Andreas, sedan Jakob, Sebedeus son, och hans bror Johannes, 3 Filippus och Bartolomeus, Tomas och tullindrivaren Matteus, Jakob, Alfeus son, och Taddeus, 4 Simon seloten och Judas Iskariot, han som skulle förråda honom.

5 Dessa tolv sände Jesus ut, och han befallde dem: "Gå inte bort till hedningarnas område eller in i någon samarisk stad. 6 Gå i stället till de förlorade fåren av Israels hus. 7 Där ni går fram ska ni predika: Himmelriket är nära. 8 Bota sjuka, uppväck döda, gör spetälska rena och driv ut onda andar. Det ni har fått som gåva ska ni ge som gåva. 9 Skaffa er inte guld, silver eller koppar i era bälten, 10 inte väska för resan, inte två tunikor eller sandaler eller stav, för arbetaren är värd sin mat.

11 När ni kommer in i en stad eller by, ta då reda på vem som är värdig och stanna där tills ni går vidare. 12 Och när ni kommer in i ett hus, så hälsa det. 13 Om huset är värdigt ska er frid vila över det, men är det inte värdigt ska er frid återvända till er. 14 Och om man inte tar emot er eller lyssnar till era ord, så lämna det huset eller den staden och skaka av dammet från era fötter. 15 Jag säger er sanningen: Sodoms och Gomorras land ska få det lindrigare på domens dag än den staden.

Ämnet är Guds ord. De tolv apostlarna fick ett särskilt uppdrag att förkunna Guds ord för hela världen. Så har detta ord kommit också till oss och vi ber Gud att vi alla skall hålla detta ord dyrbart och heligt i våra hjärtan. Predikan delas in i följande tre delar:

1. Apostlarna är kallade av Gud för att ge oss Guds rena och klara ord.
2. Apostlarnas budskap var att förkunna lag och evangelium.
3. När apostlarna predikade skedde det både till fall och upprättelse.

1. Apostlarna är kallade av Gud för att ge oss Guds rena och klara ord.

”Jesus kallade till sig sina tolv lärjungar” (v. 1), skriver Matteus. Det var inte så att apostlarna hade sökt upp Jesus och frågat om de kunde få bli lärjungar. Det hade inte skett genom deras egen avgörelse. Nej, det var Jesus själv som sökte upp dem och kallade dem till detta särskilda ämbete. Om publikanen Matteus (Levi), står det t.ex.: *”Jesus gick vidare därifrån och såg en man som hette Matteus sitta vid tullhuset. Han sade till honom: ”Följ mig!” Då reste sig Matteus och följde honom”* (Matt. 9:9).

Liksom profeterna i GT fick sin särskilda kallelse att vara Guds sändebud och predika Guds ord, så fick apostlarna sitt ämbete av Gud själv. Profeternas uppdrag var att predika och skriva om den kommande Messias, Kristus. Så skrev t.ex. Mose: *”Jag ska låta en profet lik dig uppstå åt dem bland deras bröder. Jag ska lägga mina ord i hans mun, och han ska tala till dem allt som jag befäller honom”* (5 Mos. 18:18). Och profeten Jeremia skrev: *”Se, dagar ska komma, säger Herren, då jag sluter ett nytt förbund med Israels hus... för jag ska förlåta deras missgärningar och aldrig mer minnas deras synder”* (Jer. 31:31, 34). Och Jesaja skrev: *”Se, jungfrun ska bli havande och föda en son, och hon ska ge honom namnet Immanuel, Gud med oss”* (Jes. 7:14).

De tolv apostlarnas uppdrag var att vittna om att Kristus hade kommit. Det nya förbundet skulle nu ersätta det gamla. Apostlarna skulle både predika, bota sjuka och göra under. Detta skedde som en bekräftelse på att deras uppdrag var från Gud. Därför skriver Matteus i vår text: **”Där ni går fram ska ni predika: ’Himmelriket är nära.’ Bota sjuka, uppväck döda, gör spetälska rena och driv ut onda andar”** (v. 7-8). Men apostlarna fick ett alldeles speciellt uppdrag utöver detta. Det var det uppdrag den helige Ande gav dem i missionsbefallningen (Matt. 28:18-20) och på pingstdagen då tungor av eld fördelade sig på de tolv (Apg. 2). Det var uppfyllelsen av Jesu löfte att Anden skulle komma över dem och påminna dem om allt vad Jesus hade gjort och lärt (Joh. 14:26).

Profeternas och apostlarnas uppdrag var unikt. De skulle tala och skriva Guds ord, inspirerat av den helige Ande själv. Apostlarna hade i detta arbete också hjälp av evangelisterna Markus och Lukas, vilka var nära medarbetare till Petrus och Paulus.

2. Apostlarnas budskap var att förkunna lag och evangelium.

Deras uppgift framgår av orden i vår text: **”Gå till de förlorade fåren av Israels hus. Där ni går fram ska ni predika: Himmelriket är nära”** (v. 6). Lagens predikan visade människorna att de var som ”förlorade får”. Jesus hade om och om igen predikat om människans synd. Han hade sagt: *”Den som inte blir född på nytt kan inte se Guds rike.” ... ”Det som är fött av köttet är kött”* (Joh. 3:3, 6). Han hade berättat om den förlorade sonen, som förslösade faderns arv genom ett liv i synden (Luk. 15). Nu fick apostlarna gå ut och förkunna detsamma. Säkert upprepade de många gånger Jesu allvarliga ord om lagen i bergspredikan. Men när människorna då blev bekymrade över sin synd skulle de få höra: **”Himmelriket är nära!”** Jesus söker upp varje förlorat får, varje förtappad människa. Att Guds rike är nära betyder inte att Guds rike är *på väg* och *håller på att närma sig*, utan att det redan *har kommit*. Det är alldeles nära åhörarna, ja, det är invärtes i dem (Luk. 17:21, Luthers övers.). Apostlarna förkunnade samma sak som Paulus också skrev om i Romarbrevet där det står:

”Mose skriver om den rättfärdighet som kommer av lagen: Den människa som håller buden ska leva genom dem. Men rättfärdigheten som kommer av tron säger: Fråga inte i ditt hjärta: Vem ska stiga upp till himlen? – alltså för att hämta ner Kristus – eller: Vem ska stiga ner i avgrunden? – alltså för att hämta upp Kristus från de döda. Vad säger den då? Ordet är nära dig, i din mun och i ditt hjärta, alltså trons ord som vi predikar. För om du med din mun bekänner att Jesus är Herren och i ditt hjärta tror att Gud har uppväckt honom från de döda, ska du bli frälst” (Rom. 10:5-9).

Detta är evangeliets hemlighet, som apostlarna förkunnade från by till by. Himmelriket är nära därför att förlåtelsen kommer till åhörarna direkt genom ordet. Nu har Messias kommit till världen. Nu är det nya förbundets tid inne. Samma sak förkunnas idag. Till dig som lyssnar kommer nu genom ordet den syndernas förlåtelse som Jeremia utlovade. Jesus är jungfruns son, som Jesaja profeterade om. Så är evangelium i alla tider detsamma. En ovillkorlig förlåtelse utlovas åt var och en som tror på Kristus. ”Om än era synder är blodröda, kan de bli vita som snö”, säger Jesaja (Jes. 1:18).

3. När apostlarna predikade skedde det både till fall och upprättelse.

Den gamle Simeon i templet sade till Maria om hennes barn, Jesus: "Se, han är satt till fall och upprättelse för många i Israel, och till att vara ett tecken som väcker motstånd. Också genom din själ ska det gå ett svärd. Så ska många hjärtans tankar uppenbaras" (Luk. 2:34).

När lag och evangelium förkunnas rent och klart väcker det både tro och glädje, men också motstånd och förkastelse. Somliga kommer att ta emot apostlarna i sina hus i frid och glädje, med tro, hopp och förtröstan. Men andra kommer att säga nej. Vi vill inte ha er här. Vi vill inte tro på ert budskap! I det fallet skall apostlarna inte stanna kvar utan ge sig iväg därifrån. Som ett vittnesbörd mot en sådan plats skall de ta upp sandalerna och skaka av dammet. Det betyder att de inte längre vill ha något med den staden att göra. Inte ens dammet därifrån skall de ha kvar på sina skor.

Ett exempel på detta var när Paulus predikade i Korint (Apg. 18:5ff). Han förkunnade ordet och vittnade för judarna att Jesus är Messias. ”Men när de gick emot honom och hånade honom, skakade han av dammet från sina kläder och sade till dem: ’Ert blod ska komma över era egna huvuden. Jag är utan skuld. Från och med nu går jag till hedningarna.’ Han gick därifrån och tog in hos Titius Justus, en man som vördade Gud och som hade ett hus alldeles intill synagogan.” Så kom flera till tro och döptes.

Jesu undervisning om att vi skall göra på samma sätt som apostlarna, är en förkunnelse som man inte så gärna vill höra. Att Jesus tar emot alla vill man nog gärna höra. Men förkunnelsen om vad man skall göra med dem som inte vill lyssna utan avvisar Guds ord vill ingen ta till sig. Detta är naturligt, för vi människor undviker gärna allt som känns obehagligt. Men Jesu ord är tydliga och klara. På platser där människorna tar emot Guds ord skall man stanna kvar och predika. Men där man avvisar den apostoliska predikan skall man bryta gemenskapen och gå

därifrån. Man skall alltså inte stanna kvar inom en kyrka där man inte vill höra och lära Guds rena och klara ord i alla stycken. Och om villolärare dyker upp inom en rättrogen kyrka skall de på Guds befallning drivas ut om de inte ångrar sig och slutar med sin falska förkunnelse.

Vill då inte Jesus att alla skall bli frälsta? Jo, det står klart och tydligt att frälsningen gäller alla och att "Gud vill att alla människor skall blir frälsta" (1 Tim. 2:4). Evangelium om syndernas förlåtelse skall förkunnas rikligt till frälsning. Men varför skall apostlarna då lämna dessa som inte vill höra? Svaret är att Gud inte tvingar sig på någon människa med våld. Evangeliet måste tas emot i tro av villiga hjärtan. De som tror är sådana som först av lagen blivit så betungade att de förstår att de måste gå evigt förlorade. När de sedan hör evangelium om frälsningen och Gud öppnar deras hjärtan tar de emot ordet med glädje. Evangelium har sin tid. Men när det förkastas måste apostlarna gå därifrån och gå vidare till andra som vill ta emot ordet. Men de som tror och vill lyssna på Guds ord fortsätter att samlas kring den apostoliska predikan.

Jesus vill att hans ord skall förkunnas rent och klart. De som avvisar detta ord blandar upp ordet med sina egna människotankar. Men då förfalskas Guds frälsningsbudskap. Till och med "lite surdeg" syrar hela degen (Gal. 5:9). När åhörarna inte vill lyssna och följa en bibeltrogen undervisning skall därför trogna präster följa Jesu befallning till apostlarna och inte längre vara kvar på det stället, inte stå kvar där ordet förvrängs eller avvisas. Trogna förkunnare skall "*skudda stoftet av sina fötter*" och inte ha någon som helst kyrkogemenskap med villolärarna. Men där man tar emot ordet skall alla få undervisning i kärlek och tålmod. Där skall bibeltrogna kyrkor och församlingar upprättas, och där skall man också enligt Bibelns tydliga lära kalla nya präster som först provas noga och sedan får uppdraget att förvalta ord och sakrament precis så som Jesus befallde sina tolv apostlar.

Amen.

Bön. Lovad vare Gud och välsignad i evighet, som med sitt ord har tröstat, lärt, förmanat och varnat oss. Hans helige Ande stadfäste ordet i våra hjärtan, att vi inte må vara glömska hörare, utan ordets görare, och så dagligen tillväxa i tro, hopp, kärlek och tålmod intill änden, och bli evigt saliga. Genom Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. Amen.

(Om apostlarna, se nästa sida!)

Efter gudstjänsten nämnde jag något om apostlarna och deras namn. Man kan också läsa närmare om dem i Folkbibelns noter till Matt. 10:2-4. Här en sammanfattning. För att underlätta förser jag varje apostel med en siffra i den ordning de nämns i evangelierna. När olika namn nämns på samma apostel har samma siffra angetts. Eftersom Paulus inte ingick bland de tolv apostlarna får han ingen siffra. Judas ersättare Mattias får liksom Judas nr 12.

Det var först de två brödraparen **(1)Simon Petrus** och hans bror **(2)Andreas**, **(3)Jakob** och brodern **(4)Johannes**. Petrus, Jakob och Johannes kallas av Paulus för kyrkans ”stödjepelare” (Gal. 2:9, äldre övers.). *(1)Petrus* omtalas ofta i evangelierna och apostlagärningarna och han skrev två brev som ingår i NT. *(3)Jakob* var den apostel som blev halshuggen av kung Herodes medan den unge *(4)Johannes* kom att leva längst av alla apostlarna. Han tog på Jesu uppaning till sig Maria vid korset och hon följde sedan med honom till Efesus. Där levde Johannes i hög ålder. Han har skrivit Johannesevangeliet, tre brev och Uppenbarelseboken.

(5) Filippus omnämns mest i Johannesevangeliet. Enligt traditionen blev Filippus korsfäst i nuvarande Turkiet. Han skall inte förväxlas med diakonen Filippus (Apg. 1:Han tog med sig **(6)Natanael** till Jesus (Joh. 1:45). Natanael som satt under fikonträdet är troligen den apostel som också kallades *(6)Bartolomeus*. Natanael är förnamnet och Bartolomeus betyder ”son till Tolomeus”.

Aposteln **(7)Tomas** kallas ibland tvivlaren, därför att han inte trodde förrän han fick se Jesus och sticka fingrarna i hans sår (Joh. 20:25f). Enligt traditionen predikade sedan Tomas i Syrien, Persien och Indien. Aposteln **(8)Matteus** var publikan och han kallas också *(8) Levi*. Det är han som har skrivit Matteusevangeliet.

(9)Jakob, Alfeus son omtalas inte så mycket. Han skall inte förväxlas med aposteln *(3)Jakob* som blev halshuggen eller med den Jakob, som kallas Herrens bror (Gal. 1:19) och som var ledande i församlingen i Jerusalem. Denne Jakob, Herrens bror, hörde inte till de tolv apostlarna.

Aposteln **(10)Taddeus** kallas också *(10)Lebbeus*. Båda dessa namn betyder ”älskad son”(ord för *bröst* och *hjärta*). Hos Lukas kallas han *(10)Judas, Jakobs son*. Enligt traditionen predikade han i Mesopotamien och Persien.

Aposteln **(11)Simon**, seloten. Seloterna var en nationalistisk grupp som var för uppror mot romarna. Kanske Simon tidigare hade haft den uppfattningen, men som en Jesu lärjunge måste han givetvis ha lämnat den rörelsen.

Aposteln **(12)Judas Iskariot**. Han var den apostel som svek sitt ämbete och först blev en tjuv och sedan förrådde Jesus. Efter hans självmord valdes genom den helige Andes ledning istället **(12)Mattias** som den tolfte aposteln (Apg. 1:12-26). Senare kallades också **Paulus** som apostel, men han hörde inte till de tolv.

Både *Petrus* och *Paulus* led martyrdöden. Det allra äldsta omnämmandet om Petrus död finns i ett brev från biskop Clemens av Rom till församlingen i Korint. Han nämner där att Petrus och Paulus har lidit och dött martyrdöden i Rom.

Omkring år 180 skrev biskop Dionysios av Korint angående Petrus och Paulus: "Båda dessa grundade församlingen i Korint och undervisade oss, och efter att på samma sätt ha undervisat i Italien led de martyrdöden ungefär samtidigt."

Omkring år 200 nämner den kristne läraren Tertullianus att Petrus och Paulus dog i Rom under Neros tid. Nero blev romersk kejsare när han var 16 år gammal. Han styrde romarriket mellan åren 54-68 e.Kr. Petrus och Paulus dog alltså någon gång under den tiden.

Sammanfattning:

1. Simon Petrus, dog martyrdöden i Rom
2. Andreas, Petrus bror
3. Jakob (avrättades med svärd)
4. Johannes, Jakobs bror (levde länge i Efesus, skrev Johannesevangeliet),
5. Filippus
6. Natanael, Bartolomeus (under fikonsträdet)
7. Tomas (tvivlaren)
8. Matteus, Levi (publikanen)
9. Jakob, Alfeus son
10. Taddeus, Lebbeus, Judas (Jakobs son)
11. Simon (seloten)
12. Judas Iskariot (ersattes av Mattias)

Övrig apostel: Paulus, kallad av Jesus själv på vägen till Damaskus.

Apostlagärningarna slutar med att Paulus kom till fängelset i Rom. Han blev sedan fri och fängslad på nytt. Enligt vissa uppgifter lär han också ha besökt Spanien, vilket dock är ovisst. Han dog liksom Petrus enligt traditionen martyrdöden i Rom